

Je LIO stage in Tanzania doen. **Martin Kerkvliet** (Educatieve Faculteit Amsterdam) greep deze uitdaging aan, een beetje gemotiveerd vanuit een ongenoegen over hetgeen hij in voorafgaande stages nou net *niet* leerde. En in de vaste overtuiging dat culture shocks altijd iets leerzaams in zich hebben. Een relaas op een onmiskenbaar (eigenwijze) eigen wijze:

Op 'Hoogtestage' in Tanzania, Afrika

Mijn verhaal in het kort...

Zelf nog net de basisvorming ontglipt en in 1996 m'n gymnasium afgerond. De Vrije Universiteit kon mij na het behalen van m'n propaedeutische toch niet binnenhouden. Een jaartje fruitplukken en wat al niet meer met backpackers van allerlei slag in Australië, deed me uiteindelijk besluiten wiskunde*leraar* te willen worden. Alvorens mij aan te melden bij de Educatieve Faculteit Amsterdam, eerst even kijken bij de scouting of ik echt wel met kinderen wilde werken. Ja hoor! (Al of niet betaalde) stages liep ik achtereenvolgens in een klein dorp als Lisse en in Amsterdam-West en Oud-Zuid.

Het plezier van deze stages werd enigzins onderdrukt door het tot in den treuren móeten evalueren en reflecteren op allerlei 'processen' in je lessen. Vooral tijdrovend, want tips aangaande bijvoorbeeld ordeproblemen kon je van je medestudenten nauwelijks verwachten: iederéén modderde aan, ging zélf op z'n bek en had dan (pas) weer geleerd 'zo moet het (dus voortaan) niet.' En ja, als je een goede sfeer bereikte dan was je heel tevreden.

De échte uitdaging leek mij m'n LIO-stage in Afrika te doen. Via Alex Righolt, de broer van m'n hardlooptrainer, kwam ik in contact met de *Arusha Modern School* in Tanzania. Arusha is een (te) snel groeiende stad (200.000-300.000 inwoners). De Educatieve Faculteit Amsterdam keurde m'n plannen voor deze hoogtestage goed, onder voorwaarde dat ik regelmatig e-mailde.

Vanaf januari 2002 was ik Mr. Martin, sliep ik in het boyshostel bij de school en gaf ik les aan de form I's en de form III's. De Arusha Modern School bleek echter een school te zijn waar *shouting and caning* dé drijvende (extrinsieke) motivatie was. Nu is schreeuwen en slaan niet ongewoon in het Tanzaniaanse leven, maar dit was puur 'discipline om de discipline.' *Over the top!* Ik kon er de discussie niet op gang zetten en hoe langer ik er bleef, des te duidelijker werd het me dat er geen vertrouwen was in mijn aanpak. 'Did not show effective participation in instilling discipline to students according to the laid down procedure' kreeg ik als schriftelijk commentaar. Met andere woorden: zonder dreiging van de stok, kon er niet geleerd worden! Terwijl ik het gevoel had dat de leerlin-

Arusha Modern School

gen langzamerhand vertrouwd raakten met de actieve participatie in de wiskundelessen: aangemoedigd en uitgedaagd worden tot meedenken en fouten mogen maken! Mijn (westerse?!) idee van een goede sfeer. It didn't pay off immediately though.... - en de schoolleiding kon en wilde het geduld niet opbrengen. Het enige statement dat ik kon maken, was de school de rug toe keren. (Ik voelde mij zeker niet 'te goed', eerder gedesillustioneerd...!)

Weer via Alex kwam ik nu terecht op een technische school in the middle of nowhere: Nangwa. Veertig jaar geleden eigenhandig gebouwd door een Ierse pater en deze was maar wat blij met een 'echte' leraar - m'n collega's waren werkloze *fundi*, technici...

De wiskundelessen aan de form II's en de form IV's kon ik een *boost* geven; wiskunde werd in één klap een stuk begrijpelijker en leuker! Er stonden ook vijf gloednieuwe computers, betaald door de Canadezen, en ik als *mzungu* was de 'expert' ...! De hele ervaring was in één woord: oneindig leuk!

Arusha versus Nangwa

Lesgeven op de Arusha Modern School was een hele kluit. Ordehouden hoefde geen probleem te zijn, maar zo gauw de leerlingen doorkregen dat 'die *mzungu* toch niet ging slaan' was het dat wel. Ik kaartte het aan bij de

schoolleiding en die kwam onverwacht drie man sterk, onder andere de Discipline Master en de heetgebakerde Indische director, mijn klas binnenstampen. ‘Okay, who are those jokers?’ Dat was even goed slikken. Private schools nemen in de regel wél leerlingen aan die hun *primary examinations* niet gehaald hebben, in tegenstelling tot de government schools. Dat hield in dat de leerlingen op de AMS de vele, vele regeltjes en algoritmen niet goed in hun hoofd hadden gestampt (= *cramming*). Maar als ik ze wilde laten begrijpen wat ze deden, dan was ik aan het verkeerde adres! Dat was een nutteloze tijdverspilling: ten eerste waren de syllabi écht te om-

vangrijk en ten tweede werd het (toch) niet gevraagd tijdens de examens.

M’n referentiepunten waren de aanwezige *teacher assistants*, glansrijk geslaagd voor hun form VI examens en wachtend tot ze zich konden inschrijven/-loten bij de universiteit. Zij draaiden er hun hand niet voor om wortels te trekken en de *abc*-formule te gebruiken, maar vroeg ze niet om het *hoe en waarom* uit te leggen. Dat 1,5 km overeenkwam met 1500 m lukte nog net, maar het bleef een niet te bevatten afstand... In form III behandelde ik *quadratic equations*, maar o wee als ik niet alleen maar straight forward vragen vroeg, of onverwacht een *linear equation*. De teacher assistants waren *amazed*, maar ook steeds meer *amused*. Ik bleef maar stug volhouden! Uiteindelijk zwichtte ik: eerst uitleg, en ja daarna leerde ik de rest dan (ook) maar het trukje...

Het Tanzaniaanse onderwijssysteem

Onder de socialistische hervormingen van President Nyerere, bijgenaamd ‘Mwalimu’ (= leraar), na de onafhankelijkheid van Groot-Brittannië in 1961, speelde het onderwijs een zeer belangrijke rol. Vandaag de dag echter gaan door het economische ‘mismanagement’ veel verworvenheden weer verloren. Er is een groot gebrek aan scholen, en het salaris voor leraren op government schools is zeer schamel. Private schools hebben in de regel minder tekortkomingen, maar zijn véél duurder en dus bijna ontoegankelijk.

Primary education

De lagere school duurt zeven jaar en was onder Nyerere nog gratis en verplicht. Vorig schooljaar 2000/2001 was er voor 1.1 miljoen kinderen een plaatsje in *Standard One*, 2.2 miljoen kinderen was die kans niet gegund. Aan het eind van de rit doen de *Standard Sevens* hun *National Primary School-leaving Exams*. Slagingspercentage 25% ...

Secondary education

6% van de Tanzaniaanse kinderen tussen de 14 en 17 jaar gaat naar de middelbare school, *Ordinary level*. Het examenprogramma is echter *overloaded* en leerlingen zijn bijna noodgedwongen te *crammen*. ‘Wiskunde is heel belangrijk’, maar de (speciale) *passing norm* van 26% in de *Form IV National Examinations* haalt bijna niemand ...

Advanced level is nog twee jaar. Vaak hebben de scholen form V en VI niet in huis. Slechts 37% van de leraren is hiervoor bevoegd.

Vocational Education and Training

De technische scholen voor primary school leavers. Praktijk- en theorie-examens worden afgenomen door de VETA, de betreffende Authority. *Academic subjects* zijn *optional* – sommige scholen schrijven hun leerlingen in voor het Nationale Examen in de betreffende vakken. 90% van de leraren is helemaal niet bevoegd.

University

Zo’n 15.000 form VI leavers konden in 2000/2001 studeren aan de Tanzaniaanse universiteit(en).

Chuo Cha Ufundi Nangwa

Op de *Chuo Cha Ufundi Nangwa* waren wiskunde en Engels slechts ‘bijvakken’! – students just could not be bothered to come to classes ... Maar ik gaf kennelijk nogal verkwikkend les of een *mzungu* was op zich al iets interessants, dus mijn klassen stroomden gestaag vol. Tafels en banken waren er echter nooit genoeg en/of vielen van ellende uit elkaar – dus dat was elke les een af- en aanslepen. Het bord was net even te klein en boeken waren er al helemaal niet. Maar hoe mooi als ze (vol ongehoop!) zagen dat wiskunde eigenlijk best *easy* kon zijn. Father Dan had in Ireland drie scheepscontainers spullen bij elkaar ‘gebedeld’: bedden, kleren, allerhande gereedschap, sloopauto’s(!), maar ook een partij zevendehands wiskundeboeken. Hier trakteerde ik m’n form IV’s op en ze deden vervolgens in één avond meer huiswerk/‘zelfstudie’ dan ze in vier jaar tijd hadden gedaan. Ik was verrukt and amazed! *Touched*.

Dit was non stop improviseren en ook nog eens niet gebonden aan een examenprogramma! Dankbaar werk. Misschien ga ik wel terug na een jaar of wat niet meer kunnen aarden in Nederland ...

(Wat betreft m’n hardloopprestaties, het hele effect van de hoogtestage is weer teniet gedaan door de malaria.)

Martin Kerkvliet, Tanzania